

Ik heb van mijn ouders geleerd om mijn kinderen zoveel mogelijk hun eigen weg te laten vinden. De keren dat mijn vader mij van het politiebureau heeft moeten afhalen... Nu denk ik: nou, nou. Dat hebben ze nog niet zo slecht gedaan."

Les 8

Accepteer het als je werk je leven is

"In mijn leven overheerst het werk: dat is een eeuwig durend gevecht en daar heb ik me bij neergelegd. Schijnbaar wil ik dat zo. Maar daarmee zal ik niet ontkennen dat ik veel dierbaren tekort heb gedaan. Dat mijn werk het allerbelangrijkste is, is inherent aan het scheppen: dat zijn de noodzakelijke vervelende bijkomstigheden van het werk dat ik doe. Ik kan de dingen niet half doen. Ik kan wel veel dingen tegelijk doen: ik heb vijf bureaus waarop vijf projecten liggen – ik kan redelijk op verschillende borden tegelijk schaken. Ik kan het repetitielokaal uitlopen, de knop omdraaien, en een vergadering binnenlopen. Doordat ik met mijn werk getrouwd ben, is het lastig om er een normaal privéleven op na te houden."

Les 9

Het leven is zinloos, maar vier het toch

"Ik heb de conclusie getrokken dat regisseurs die voorstellingen maken met een hoopvol einde, thuis tamelijk depressieve mensen zijn. En regisseurs die voorstellingen maken met een zwartgallig einde, in het echte leven eigenlijk heel vrolijk zijn. Ik behoor tot die laatste categorie: mijn voorstellingen zijn altijd uitzichtlozer dan ik in het dagelijks leven zelf ben. Ik ben nieuwsgierig en ik leef graag. In het werk ben ik onverbiddelijk en streng en kritisch, maar wie dat in het dagelijks leven is, is niet goed bij zijn hoofd. Als het gaat over de zin van het bestaan of over wat we op deze aardkloot allemaal doen, dan maak ik me daarover niet te veel illusies. Dat is een 'vrolijke wetenschap': Nietzsche's übermensch is voor mij dan ook degene die weet dat het leven zinloos is, maar het desondanks viert." ■

John Denver, uit volle borst

In de buurt van Urk is een man van ver in de tachtig overleden. "Mijn broer woont daar", zegt een vrouw van midden vijftig.

We zitten in haar Amsterdamse appartement. "Toen pa ziek werd, heeft mijn broer hem in huis genomen en verpleging geregeld. Mijn moeder is jaren geleden al overleden."

Ze bijt op haar nagel. Een zwart-witte poes vlijt zich bij haar op schoot. "Kortgeleden kreeg pa een herseninfarct en een paar dagen later nog één."

Haar vader wordt overgebracht naar Noord-Holland. "Hier woonde hij vroeger met zijn vrouw en wil hij begraven worden. Mijn zusje, dat vroeg is gestorven, ligt hier ook."

De vrouw pakt een papieren zakdoek en dept haar ogen. "We willen het afscheid in de kerk", zegt ze terwijl ze opnieuw haar tranen wegveegt. "We waren kerkelijk van huis uit. De laatste anderhalf jaar bij mijn broer werd het heel erg zwarte kousen... Maar zo was mijn vader niet."

Ze begint te snikken. "Het werd zo streng. Mijn vader werd van een blij vrolijke man een donkere sombere kerel. Dat is zoals mijn broer in het leven staat. Pa is daar ruim een jaar geweest. Ik had er geen greep meer op. Ik had hem niet moeten laten gaan."

Een dag later is vader overgebracht naar het uitvaartcentrum. De broer heeft laten weten dat hij zijn eigen dominee meeneemt voor de kerkdienst. Bij de officiële papieren zijn de liturgieën voor de kerkdienst gevoegd, zie ik. "Het transport is goed gegaan, alle spullen zijn megekomen", vertel ik de dochter.

"Ik ben verdrietig", zegt de vrouw. "De

invulling van de kerkdienst gaat een kant op die ik niet wil. Het wordt een enorm zware dienst. Ik had graag muziek van John Denver gehoord. Eén van zijn liedjes zong ik altijd met mijn vader."

Op de dag van de uitvaart sta ik met de cd in mijn handen. "De dochter wil graag dat deze muziek gedraaid wordt in de kerk."

"Uitgesloten", zegt de dominee.

"Geen sprake van", roept de broer.

"Als u op uwe wege...", zegt een indringende stem even later.

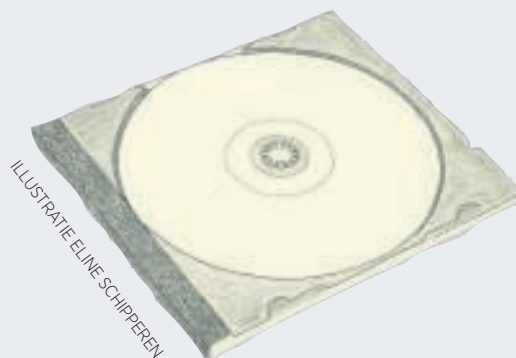
Op de eerste rij zitten de broer met zijn gezin en de dochter met haar gezin naast elkaar. Uitgestreken zwart, naast ingetogen modern. "Frivool", hoorde ik iemand fluisteren toen de dochter langs liep.

Als de dienst voorbij is, zie ik de dochter samen met haar gezin de kerk uit snellen. De rest van de familie volgt minuten later. Buiten zie ik de auto van de dochter al achter de rouwauto klaarstaan om richting begraafplaats te vertrekken. Wanneer ook de rest van de familie zich met de auto aan de rij heeft toegevoegd, vertrekken we naar de begraafplaats.

Zodra de stoet beweegt, schuiven alle ramen van de auto van de dochter open. Luid klinkt de muziek van John Denver. Uit volle borst zingt het hele gezin de hele weg mee. Het nummer wordt zeker vijf keer herhaald.

Als we aankomen bij de begraafplaats stapt de dochter uit. Ze loopt op mij af. "Ik kon het niet laten", zegt ze glimlachend.

De rest van de familie stapt met uitgestreken gezichten uit. Er wordt geen woord gezegd.

Mijn vader werd van een blij vrolijke man een donkere sombere kerel

Achter elke rouwadvertentie schuilt een verhaal. Mickelle Haest tekent de ervaringen op van een uitvaartverzorgster.